

IM.STEFANA

**FUNDACJA
BATOREGO**

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Warszawa, 02 lutego 2018r.

Czy nowe przepisy zwiększą udział obywateli w sprawowaniu władzy? [Komunikat nt. ustawy z 11 stycznia br. dot. sytuacji samorządu terytorialnego w Polsce]

Akt prawny z 11.01.2018 stał się przedmiotem zainteresowania opinii publicznej i ekspertów ze względu na zmiany w przepisach regulujących wybory. Jednak ustawa wprowadza również szereg zmian, które w zamyśle inicjatorów służyć mają poszerzeniu i wzmocnieniu mechanizmów partycypacji i kontroli obywatelskiej. Czy to rzeczywista szansa na przełamanie deficytu demokratycznego w polskim samorządzie? - analizuje Dawid Sześciło, ekspert Fundacji im. Stefana Batorego.

W Ustawie znalazły się rozwiązania, która należy przyjąć z **uznaniem**. Dotyczy to zwłaszcza:

– **wprowadzenia ustawowej regulacji obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej**

Dotychczas takie rozwiązanie mogły wprowadzać samodzielnie rady, ale czyniły to rzadko. Dzięki ustawie, inicjatywa stanie się prawem obywateli we wszystkich samorządach w Polsce.

– **inicjatywy uchwałodawczej klubów radnych**

Ustawa może ułatwić pracę zwłaszcza opozycyjnym klubom radnych, którzy zyskają prawo inicjatywy uchwałodawczej.

– **zagwarantowania radnym prawa do składania interpelacji i zapytań**

Tak jak dziś parlamentarzyści, także radni będą mogli zwracać się do wójtów (burmistrzów, prezydentów miast, zarządów powiatów i województw) o wyjaśnienia w ważnych sprawach. To dobry krok zwłaszcza, że odpowiedzi na interpelacje i zapytania będą publikowane.

– **wprowadzenia obowiązku przygotowywania przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast, zarządów powiatów i województw) i przedstawiania do dyskusji na forum rady (sejmiku) raportu o stanie danej jednostki samorządu.**

To szansa na regularną, rzeczową debatę na temat kluczowych wyzwań i problemów każdego samorządu, a także rozliczenie władz samorządowych z ich dotychczasowej pracy. Co ważne, prawo do udziału w debacie zagwarantowano także mieszkańcom.

„Wszystkie zmiany będą formalnie funkcjonowały od nowej kadencji samorządów, ale już teraz warto zachęcić je do stosowania najbardziej korzystnych rozwiązań, takich jak raport o stanie samorządu czy zapewnienie obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej.”

– wyjaśnia dr hab. **Dawid Sześciło**

Rozwiązania, które **nie poprawią** funkcjonowania samorządu:

- **wydłużenie kadencji organów samorządowych do 5 lat i wprowadzenie limitu kadencji wójtów (burmistrzów, prezydentów miast)**

Nie przyczyni się ono do ożywienia lokalnej demokracji i nie wyeliminuje problemu tworzenia się zamkniętych „grup trzymających władzę” w samorządach.

- **nadanie uprawnień przewodniczącemu rady (sejmiku) do wydawania poleceń pracownikom administracji lokalnej w zakresie technicznej obsługi rady (sejmiku), a także wzmocnienie uprawnień radnych do uzyskiwania informacji czy wglądu w działalność instytucji samorządowych**

Ze względu na nieprecyzyjne przepisy nie wzmocni to kompetencji kontrolnych rady, a doprowadzi do konfliktów i postawi w trudnej sytuacji urzędników, którzy w świetle ustawy mają mieć faktycznie dwóch przełożonych (wójta czy burmistrza oraz przewodniczącego rady). Niesłusznie zrezygnowano z pomysłu tworzenia biur rady, co usunęłoby takie wątpliwości.

- **wprowadzenie obowiązku wydziałania budżetu obywatelskiego w miastach**

Nadanie głosowaniom mieszkańców charakteru wiążącego budzi wątpliwości konstytucyjne. Podejmowanie przez mieszkańców wiążących decyzji w sprawach lokalnych jest bowiem możliwe wyłącznie w drodze referendum lokalnego;

Obowiązek wydziałania budżetu obywatelskiego w wysokości co najmniej 0,5 proc. wszystkich wydatków w miastach na prawach powiatu, przy malejącym zainteresowaniu mieszkańców budżetem obywatelskim może oznaczać konieczność finansowania projektów, które uzyskały znikome poparcie mieszkańców.

- **pozorne ułatwienie radnym dostępu do informacji publicznej**

Radnym przyznano szczególne uprawnienie do wglądu w działalność instytucji samorządowych, ale nie sprecyzowano jego zakresu i sposobu jego egzekwowania. W efekcie przepisy prawdopodobnie pozostaną martwe.

Wątpliwości dotyczące nowych przepisów wynikają także z oceny szerszej polityki państwa względem władz samorządowych. W ciągu ostatnich dwóch lat samorządy pozbawiono kilku istotnych kompetencji, m.in. kontroli nad siecią szkół samorządowych, wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska oraz do zatwierdzania taryf na wodę i ścieki.

„Systematyczne ograniczanie kompetencji samorządów stawia pod znakiem zapytania wiarygodność działań służących wzmocnieniu mechanizmów partycypacji i kontroli obywatelskiej. Jeśli zmniejszamy zakres władzy samorządowej, to jednocześnie ograniczamy pole aktywności obywateli.” – dodaje **Joanna Załuska**, dyrektorka programu Masz Głos, Masz Wybór Fundacji Batorego

Nowe narzędzia dla obywateli i radnych w samorządzie. Opinia w sprawie ustawy z 11 stycznia 2018 roku o zmianie ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (z wyłączeniem zmian w prawie wyborczym) roku, Dawid Sześciło (2018)

[\[PDF 1 MB\]](#)

Dodatkowe informacje:

Marzena Pludowska

Fundacja im. Stefana Batorego

+48 508-850-464, mpludowska@batory.org.pl